

ACC. NR. 655.

655

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Axel Andersson

Härad: Adress: Ysane, Sölvesborg

Socken: Berättat av Berta Björnsson

Uppteckningsår: 1908-09. Född år i

*1

Uppteckningen rör Sagan om skogsmannen och hans fosterson.

A2579

Det var en gång en skogsman, som bodde långt inne i Göingeskogen. Han levde där oberoende av alla människor, och hans enda mat var bär och frukt samt mjölk av en hjortko, som han ärvt av sin far, vilken levde på samma sätt i skogen. En dag, då han var ute och gick i skogen, hittade han ett gossebarn, som låg i en buske. Mannen tog barnet med sig och uppfostrade det med mjölk av hjortkon. Gossen växte upp och blev stor och stark samt mycket vacker. Men när han blev fullväxt, dog gubben och på samma gång hjortkon. Sonen sörjde mycket efter dem och begravde dem båda under en stor ek, som gubben sagt honom. Han blev sedan ledsen vid skogen och begav sig därför ut bland människorna. Han gick till en vapensmedja, där han fick arbete. Han var starkast av dem alla, varför ingen vågade göra något emot honom, och då han såg dem slå lärpojkena, blev han mycket arg

och bad dem upphöra, och hjälpte icke detta, pryglade han upp dem. Därför tyckte lärpojckarna mycket om honom och särskilt en liten vid namn Per. Då nu kolen tog slut i smedjan, skulle någon till skogen för att kola, och de bad då skogssonen gå till skogen, där den var som tätast för att kola. Då började lille Per att gråta och bad honom låta bli, ty där var en drake i skogen, som brukade sluka dem, när de kom dit för att kola. Men skogssonen svarade: "Jag vill bara smida mig ett eget svärd först, sen skall jag gå!" Han fick det och smidde sig ett svärd så stort, att det behövdes två man för att bära det. Han tog sedan sitt svärd och begav sig till skogen, där den var tätast. Han började nu att kola, men då kom draken med öppet gap för att sluka honom. Han tog nu eldglöd och kastade dem i drakens gap, men denne kom närmare, men då grep han sitt svärd och högg ihjäl draken. Då var det en liten bofink, som sjöng: "Bada dig i drakens blod, skall du bli osårbar!" Han badade i drakens blod, som bofinken sagt honom, men så sjöng denne: "Ett löv sitter fast på din rygg, tag bort det." Men han brydde sig inte om lövet, och lät det sitta där. Han begav sig nu tillbaks till smedjan och berättade, att han dödat draken. Smedjarna blevo mycket glada, ty nu kunde de få kola i fred för draken. Han hade fått veta, att långt bort i skogen bodde en konung, som ingen kunde besegra, och så hade han en prinsessa fången. Han tog nu sitt svärd och begav sig dit. Då han hade vandrat ett långt stycke i skogen, blev han trött och lade

sig till att sova. Medan han låg där och sov, hade kungen låtit binda honom, och så lät han en mängd tomtar slå honom med piskar, som, när de råkade, där lövet suttit, slog så hårt in, att han trodde sig skulla dö. Men han tog nu ett väldigt tag och slet av sina bojor, men då syntes varken kung eller tomtar, ty kungen hade makten att göra sig osynbar.

Skogssonen gick nu vidare och kom till kungens slott. Där lade han sig och låtsade att han sov. Då kom kungen för att döda honom, men han kände något lade sig över honom för att fångsla honom, och så kände han tryckningar av en dolk, som försöktes stickas in i hjärtat. Han började då hugga med sin dolk i luften och råkade till sist kungen, och denne föll ned död. Han fick nu samma makt, som kungen haft, och begav sig in i slottet. Här var fullt med tomtar överallt, samt en stor mängd rikedomar. Han kom till sist till det rum, där prinsessan var fångslad. Hon var mycket vacker, varför han beslöt att gifta sig med henne.

Han begav sig nu till till kungaborgen, där prinsessan var hemma. När han kom dit, blev där stor glädje, ty kungen hade sörjt mycket efter sin dotter. Men när han sade, att han ville ha henne till hustru, blev kungen mycket bedrövad, ty hon var bortlovad till en annan prins, och han var den mäktigaste kungen visste, därför bad han honom avstå, men han ville tvunget ha henne till sin hustru. Då sade kungen, att han fick

gå och strida med honom. Då han kom till borgen och berättade sitt ärende och sina äventyr och talade om, att han var funnen vid en buske i skogen, kände prinsens mor honom igen, ty när hon var ung, hade hon lagt ut honom i skogen och menat att någon skulle finna honom, ty hon vågade icke visa honom för sin far, ty hon var icke gift. Och då hon icke hört av honom, trodde hon, att något vilddjur ätit upp honom. Hans bröder avstod nu gärna prinsessan åt honom och bad honom hjälpa sig att besegra en drottning, som hade lovat, att vem, som kunde besegra henne, skulle få henne till brud. Skogsprinsen lovade detta, och de begåvo sig till drottningens borg. När de kommo dit, gjorde han sig osynlig och satte sig bak ryggen på honom på hans häst. Drottningen lät då inbära en lans, som bars av fyra man på stänger och som prinsen omöjligen kunde lyfta, men när hans bror, som satt bak honom på hästen, hjälpte till, gick det ganska lätt, och drottningen blev besegrad. Han begav sig nu tillbaks till sin prinsessa och talade om för kungen, att hans bror avstått henne åt honom, fick han henne till sin brud. Men drottningen, som hans bror var gift med, hade fått veta, att det var han, som hjälpt sin bror att besegra henne, varför hon beslöt att döda honom. Hon sände därför ut några av sina bästa män för att döda honom, men det misslyckades emedan han var osårbar. Men han hade talat om för sin hustru, att han var osårbar på ett ställe, och så hade hon talat om det, så att hans ovänner fick reda på det. Och en gång, då han var på

655

gästabud, smög sig en av hans ovänner bak ryggen på honom och
stack en dolk i honom.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.5

Skriv endast på denna sida!

Skrinet med lansen, nyckel och hästen.

Det var en gång en pojke, som var mycket snäll mot sin mor, ty hans far var redan död. Han gick alltid till skogen efter ved, som han plockade upp i skogen. Så hände sig en gång, att medan han gick i skogen och plockade ris i sin knippa, kom det en liten gubbe fram till honom och sade: "Du är en snäll gosse, du, som går och hämta ved åt din mor, så att hon slipper att anstränga sig. Men nu är hon gammal och skall snart gå ifrån dig!" Gossen blev mycket ledsen och började gråta, när gubben sade, att mor skulle gå bort från honom, ty han förstod, att hon skulle gå samma väg som fadern. Men gubben sade: "Bliv icke ledsen, ty jag skall hjälpa dig. Du skall få ett skrin av mig, och så, när din mor blir begravnen, skall du gå att rädda en prinsessa, som sitter fången på ett slott långt inne i skogen, men du skall icke öppna det, förrän din mor blir död och det skall

Skriv endast på denna sida!

du ha för det du varit snäll mot din mor! Gossen blev mycket glad men när han tänkte på, att hans mor skulle gå ifrån honom, blev han åter ledsen. Han plockade sin knippa full, tog skrinet under armen och gick hem. Åldrig hade han haft så mycket i sin knippa som idag, och aldrig hade hon varit så lätt. Han gick med raska steg hem. När han kom hem till sin mor, frågade hon, när han hade fått skrinet, och han sade, det hade han fått av en liten gubbe, som sade, att det skulle han få, för det han var snäll mot sin mor. Hon blev mycket glad och frågade honom, vad det var för något i skrinet, men han sade, att gubben sagt, att han inte skulle öppna det, förrän han blev stor, ty han ville icke säga, att det var, när hon var död, ty då hade hon blivit ledsen.

Men en gång när han kom hem från skogen, låg hans mor på sängen och var mycket ledsen. När han kom in, sade hon: "Kom nu mitt barn, att jag må bedja Gud välsigne dig, att det må gå dig väl i livet, och när du blir stor, så kom ihåg din mor, som alltid bad för dig, när du var liten, och så begrav mig vid din fars sida, när jag blir död, ty jag känner, att jag skall snart gå ifrån dig! När hon sagt det, började hon att gråta, men gossen bad henne att inte vara ledsen, ty den lille gubben hade sagt honom, att när hon var begravnen, skulle han ge sig ut i världen och taga skrinet med sig, och då skulle aldrig fattas honom något. Modern blev ganska glad och sade: "Gud välsigne dig, mitt barn", varvid hon slöt ögonen och dog. Gossen lät sen

begrava sin mor, där hon bett honom om. När han gjort det, tog han skrinet under armen och begav sig ut på vandring åt det håll, som gubben sagt honom. När han gått ett stycke, blev han trött, men då hörde han något röra sig i skrinet. Han blev mycket häpen och öppnade det. Då fick han se en liten häst, som var sadlad med guldstigbyglar samt en liten nyckel av guld. Han såg, att hästen började växa och blev snart lagom stor för honom att rida på. Han steg nu upp och red, tills han kom till ett stort berg. Då började hästen krympa tillsamman, tills han blev lika liten igen. Då tog gossen honom och lade honom sakta ned i skrinet igen. Han tog sen skrinet under armen och klättrade uppför berget. När han kom ditupp, såg han ett stort slott med guldportar. Men när han kom fram till porten, var den stängd. Han tog fram nyckeln och till hans stora förundran passade den, och porten sprang upp. Han tog ut nyckeln och tog fram lansen, vilken på samma sätt växte och blev lagom stor för honom samt gick in på gården. Här mötte han kungen, som var den ende, som bodde på slottet, vilken frågade, vad han ville där. "Rädda prinsessan, som du har fången", sade gossen. "Det är du för liten till", sade kungen, och ämnade ta honom också, men då stötte pojken lansen mot kungen, så att han föll. Gossen gick sen in i ~~slottet~~ slottet för att söka upp prinsessan och fann henne till sist i det högsta tornet på slottet. Hon blev mycket glad, när han sade, att han räddat henne, och så redo de till hennes hem. När kungen fick se sin dotter, blev han mycket

glad, att han kysste gossen och lovade honom prinsessan till brud
samt halva sitt kungarike. Men gossen brydde sig inte om något
kungarike och tog prinsessan och red till sitt slott, som han
erövrat från kungen, som haft prinsessan fången. Där hölls sen
bröllop, och de gifte sig. Sen levde de tillsamman och hade det
mycket roligt, och är de icke döda, så leva de ännu.

91

Sagan om skeppet, som gick till lands
och vatten.

Aa 573

Det var en gång en man, som hade tre söner.
De voro mycket kvicktänkta, och när de hörde, att en kung lovade
ut sin dotter och rike till den, som kunde bygga ett skepp, som
kunde gå till lands och vatten, beslöto de sig till att resa dit
och försöka. De rådfrågade därför fadern, vilken av dem, som först
skulle ge sig dit och försöka. Han tyckte, att den äldste skulle
ge sig åstad och försöka. Han tog några män med sig och begav sig
åstad.

När de gått ett stycke, kommo de till
en stor skog, där de lade sig till att äta. Då kom det en gammal
man och bad, att han skulle få lite att äta. Men de tyckte, att
de behövde sin mat själv och gävo honom ingenting. När de rest
ett stycke till kom mannen tillbaka och bad på samma sätt, men

han fick samma svar. Mannen kom igen för tredje gången, men med samma följd. De kommo fram till kungaborgen och byggde skeppet, men det gick inte, som de väntat. De reste hem och talade om, att de misslyckats.

Den andre brodern beslöt då att begiva sig dit och försöka. Han tog några män med sig och begav sig åstad. När de kommo till skogen, kom samme man till dem och bad om mat men fick alla gångerna samma svar. De kommo fram till kungaborgen, där många skepp voro byggda, men inget som kunde gå till lands och vatten. De byggde ett skepp, men även de misslyckades. De reste hem och berättade, att även de misslyckats.

Då beslöt den yngste brodern, att även han skulle begiva sig dit och försöka. De andra bröderna avrådde honom och tyckte, att när inte de lyckats, skulle han inte heller. Han tog likväl några män med sig och begav sig åstad. När de kommo in i skogen, kom mannen även till honom och bad om lite mat. Denne brodern, som var mycket givmild, tyckte det var synd om mannen och bad honom sitta ner och äta sig mätt. När de tågat ett stycke längre in i skogen, kom mannen och bad på samma sätt om mat. Han fick även denna gång sitta ned bland männen och äta, men när de satte sig att äta nästa gång, kom mannen igen och bad om mat, och han fick även denna gång sitta med. Men denna gång sade han till dem, att sen de hade varit barmhärtiga mot honom, skulle han hjälpa dem att bygga skeppet. De förstodo, att

han var en trollmänniska och blevo därför mycket glada, ty de förstodo, att han skulle hjälpa dem, så att de skulle lyckas. De kommo fram till kungaborgen och bådo, att de skulle få bygga skeppet. Men kungen tyckte, att när ingen annan kunde bygga det, kunde inte de heller. Men de började ändå bygga det, och när det var färdigt, gick det lika bra till lands som vatten. Men hans medtävlare blevo mycket avundsjuka och beslöto hämnas, men när de kommo nära skeppet, hände det alltid någon olycka, ty mannen hade fått reda på det, och trollade alltid så, att de misslyckades.

Denne broder gifte sig sedan med kungens dotter och fick hans rike. Han lät sedan insätta skeppet i ett stort hus, och såvida det inte är försvunnet, står det där ännu.

655

ACC. NR. 655.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Axel Andersson

Härad: Adress: Ysane, Sölvesborg

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: 1908-09. Född år i

13

Uppteckningen rör Sagan om skräddaren, som sydde i kapp med fan.

Aa 1096

Det var en gång en skräddare, som gick hem från sitt arbete i en närbelägen bondgård. Då mötte han en karl, som bar pressjärn och verktyg och frågade skräddaren, om han ville sy i kapp med honom, och det tyckte skräddaren att det kunde han väl. Men så frågade fan honom, om han visste, vem han var. "Nej", tyckte skräddaren, "du är väl en skräddare liksom jag!" "Nej jag är fan själv", tyckte den andre. Då blev skräddaren lite bekymrad och tänkte: "Det här kommer jag nog inte från så lätt", och så tyckte fan, att sen dom hade sagt, att de skulle sy i kapp, så skulle dom göra det också, och så sa han, att om skräddaren vann, så skulle han få, vad han ville begära, men vann fan, skulle han ha skräddaren. De gingo hem till skräddarens, och så tog de var sin rockärm och började sy. Men fan tog så lång tråd i nålen, att han fick krypa ut genom skorstenen, men då var skrädda-

Skriv endast på denna sida!

ren kvick och stängde spjället, så fick fan krypa ner för taket. Nästa gång for fan ut genom fönstret. Då stängde han igen fönstret, så fan fick gå om dörren. Och så såg skräddaren, att fan hade satt en flaska på hyllan. Då tog han den och hällde lite på golvet, och då osade det svavel och började brinna. Nästa gång tog fan väg ut genom dörren. Då såg skräddaren, att den slog till med en ryslig fart. Då tänkte han: "Nu skall jag lura fan igen!" Så tog han och satte en trästicka för dörren och band en tråd i den. När sen fan kom igen och skulle fara ut genom dörren igen, drog skräddaren till i tråden, och dörren slog igen, så att fan blev sittande med rockskörtet och svansen. Då tog skräddaren saxen och klippte av rockskörtet och svansen. När sen fan kom in igen, var han mycket blek, så skräddaren frågade honom, om han sörjde efter sitt rockskört. Men medan fan hade farit ut och in, hade skräddaren gjort sin ärm färdig, medan fan inte sytt mer än fyra sting. Då tyckte fan, att det var hans tur att bjuda på en sup, och så tog han fram flaskan, men han visste inte, att skräddaren hade bytt med honom och förundrade sig därför, när han tog sig en bra klunk ur den. Men så tyckte skräddaren, att det var hans tur att bjuda, och så tog han fram sin flaska, men när fan hade tatt sig en sup ur den, började han spotta och svärja, och så for han ut genom fönstret och tog halva väggen med sig.

Sölvesborg slott.

Sölvesborgs slott byggdes av en vikinga-
kung vid namn Sölve. Han var en mäktig man och regerade över såväl
västra Listers härad som Listerön, vilken han erövrade efter kung
Hagbergs död. Denne konung uppbyggde väldiga borgar, såväl omkring
slottet som på en utanför liggande holme Kaninholmen. Från slot-
tet ledde vägen över en fallbro, som, när fienden från lands an-
fallde, gjorde det omöjligt att komma inom skjuthåll med såväl
pil som kastmaskiner. En underjordisk gång ledde från slottet
till staden, vilken vid en reparation av kyrkan fanns ingå i
valvet. Den har nu varit inmurad i många år, men sägnen berättar
att den förr varit öppen. Även berättas att två karlar begivit
sig dit ner med lykta men aldrig kommit tillbaka. Denna gång har
troligen byggts på senare tider, ty då slottet byggdes, var ännu
ingen kyrka byggd. Det var samma kung, som lade grunden till

Skriv endast på denna sida!

16/6.

Sölvesborg, som blev en mäktig vikingastad samt var vida större än Vä och andra städer i nordöstra Skåne och Blekinge, tills en stor brand förstörde den i grund. Det berättas även, att denne konung skulle ha fört vikingatåg till sydligare länder och där erövrat väldiga skatter, varför slottet alltjämnt anfölls av andra vikingar, som sökte erövra slottet, som dock ej lyckades, därför att på Kaninholmen voro anbragta kastmaskiner med bevakning, som jämnt höllo fienden borta. Konungen föll i en strid med vikingar från nordligare landskap, men som dock ej lyckades erövra slottet, ty anfallet skulle ha varit, då konungen var ute i viken med några män, som flydde till slottet, där det var omöjligt att närma sig på grund av förskansningar. Konungen begravdes sedan i en liten skogsdunge ett stycke från slottet, där det ännu synes märke i stenklyftan, där han säges ha begravits. Det har påståtts, att kung Sölve har regerat omkring 500 år e.Kr.f., som dock ej så noga kan utrönas.

Det berättas även, att flere försökt gå in i slottet för att söka upp de skatter, som möjligen funnos där, men aldrig kommit tillbaka, vilket säges ha berott på, att i huvudbyggnaden fanns så många rum, att de gått vilse. En kopia finnes, som visar, hur slottet såg ut på de sista århundraden före dess fall. De består nu av en enda grushög av en cirka 20 m. höjd.

655

ACC. NR. 655.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Blekinge Upptecknat av: Axel Andersson

Härad: Adress: Ysane, Sölvesborg

Socken: Berättat av fadern.

Uppteckningsår: 1908-09. Född år i

17/2

Uppteckningen rör Sagan om kung Hagberg.

I en skogsdunge, belägen vid Ysane kyrka, har enligt folksägnen bott en kung vid namn Hagberg med sin gemål Signe, varför den kulle, där slottet säges ha stått ännu kallas Signelillebur. Konungen har enligt folksägnen varit en mäktig man, som regerat över Listerön, då Vesan skiljde den från fastlandet. Och har Vesan på den tiden varit en sjöväg mellan Norja och Sölvesborg, vilken enligt sägnen då regerades av kung Sölve, som efter Hagbergs död erövrade Listerlandet. En dag kungen var ute i parken hängde han sin kappa i en ek ett stycke från slottet och då hans drottning såg detta, trodde hon, att det var han själv, som hängde där, varför hon satte eld på slottet och brände sig inne. Då kungen fick se detta, gick han och hängde sig i eken. Varför en ek, som säges vara en telning av denna, kallas Hagbergs-ek.

Skriv endast på denna sida!